

bogen er skrevet på engelsk, forudsætter den også af læseren kendskab til latin, italiensk og fransk. Sågar dansk citeres, dog kun i fodnoterne! Bogen er disponeret i otte kapitler, der efter en temmelig lang indledning følger Steensens liv og skrifter fra studieårene i 1650'erne i København til tiden som apostolsk vikar i Hannover tyve år senere. Konklusionen lyder, at Niels Steensen i udpræget grad var en kristen videnskabsmand, der holdt afstand både til den benhårde empirisme à la Galilei og til den altomfattende systembygning à la Descartes. Religiøs tro og naturvidenskab er hos Steensen adskilte, men hinanden gesidigt befrugtende sfærer, hvor man på begge felter kan finde klare paralleller i hans tænkning. Miniati forfægter altså i udpræget grad et enhedssyn på Steensens liv og værk, hvor mange andre mere fokuserer på brudlinjerne. Der er dog flere ting, der svækker overbevisningskraften i hans tolkning. Bogen er nemlig ikke kun mediterranean i den forstand, at alle de romanske sprog forudsættes bekendt – de er jo blot én stor sprogfamilie – men den er også mediterranean i sin bredt anlagte, sine steder snakkende stil, sin noget løse struktur og argumentation og sin tendens til spekulation. Ikke så få steder konstateres det først, at vi om dette eller hint intet eller så godt som intet ved (f.eks. Steensens forhold til den franske jansenisme eller til insektforskeren Swammerdam), hvorefter der funderes videre om mulige årsagssammenhænge, der til sidst fremstår som sikre resultater. I den sammenhæng er det også en svaghed, at forfatteren kun punktuelt og mestendels i noterne tager diskussionen med den bestående forskning op. Sidst, men desværre ikke mindst er bogen skrevet i et halvdårligt engelsk, der ofte gør forståelsen vanskelig, og den skæmmes af en del trykfejl.

Sebastian Olden-Jørgensen

SEBASTIAN OLDEN-JØRGENSEN: Stormen på København 1659. Et københavnsk og nationalt erindringssted gennem 350 år. København 2011, Museum Tusulanums Forlag/Det kongelige Bibliotek. 172 s. 200 kr.

Den læser, som i bogen venter at finde en bloddryppende og spændende skildring af svenskernes mislykkede storm på København natten mellem den 10. og 11. februar 1659, baseret på nye og hidtil ukendte kilder, vil blive sørgeligt skuffet. Olden-Jørgensens bog handler faktisk ikke ret meget om stormen, men derimod om den måde, hvorpå man lige siden har fejret og mindet årsdagen for stormen, hvilket forfatteren med et ord af nyere oprindelse kalder for et »erindringssted«.

Begrebet bruges både om et konkret fysisk udtryk, eksempelvis en mindetavle, og i overført betydning om en materialisering og fortætning af den kollektive erindring. Det er overtaget fra den franske historiker Pierre Noras *lieu de mémoire* og viser sig i bogen at være et ganske hensigtsmæssigt begreb.

Forfatteren indleder bogen med en kritisk vurdering af de mange myter, der er forbundet med belejringen og stormen. Han erkender (note 11, side 144), at der »mangler stadig en detaljeret, dokumenteret og kildekritisk gennemgang af begivenheden på grundlag af det samlede danske og svenske materiale.« Den nyeste bog om emnet, Peter Wessel Hansens og Leon Jespersens *Stormen på København – den svenske belejring 1658-60* (2009) får nogle berettigede, stærkt kritiske ord med på vejen.

Olden-Jørgensen accepterer, at kongen og sikkert også dronningen red rundt på volden mellem soldaterne. Han er meget mere skeptisk over for den traditionelle overlevering om, at Københavns kvinder bidrog væsentligt til udfaldet af stormen ved at kaste kogende vand, beg og tjære ned i hovedet på de angribende fjender, og mener, at myten først optræder på tryk i 1795.

Værst af det hele for de københavnske borgeres selvforståelse er nok forfatterens påstand om, at »Borgerne i arbejde på volden og borgerne på vagt på volden er historisk virkelighed, særlig i belejringens første fase, men borgerne i kamp på volden er en myte« (s. 32). Han mener, at efter den hollandske flådes ankomst i oktober 1658 var der nok professionelle soldater på voldene til at klare de egentlige kamphandlinger, mens borgervæbningen og studenterne hovedsagelig blev brugt til vagtjeneste og som reserver.

Olden-Jørgensen fremhæver, at selve stormen blev brugt som et erindringssted allerede umiddelbart efter begivenheden, nemlig ved kongens ordre af 12. februar 1659 om, at der i alle byens kirker skulle afholdes takkegudstjenester, lige som der blev slået en særlig mindemønt.

Lige fra den første årsdag for stormen blev den 11. februar bestemt til at være taksigelsesfest i alle landets kirker, og i de følgende år brugte kongemagten bevidst skæbnefællesskabet mellem konge og borgere under belejringen – under Guds beskyttelse – som begrundelse for enevældens indførelse. Først i 1766 ophørte dagen med at være en helligdag.

Efter mange års delvis glemsel blev stormen igen brugt som erindringssted i 1859. Som forfatteren så rigtigt fremhæver (s. 69), så siger den måde, historiske begivenheder fejres på, nok så meget om samtiden som om den fortid, der fejres. Hovedbegivenheden var to store

fester i Casino, hvor det især var svenskekrigenes modsætning, skandinavismen, der blev fremhævet, med klare fremtidsperspektiver mod den kommende kamp for Slesvig.

Også i 1909 blev stormen fejret med brask og bram, men denne gang med særlig vægt på Københavns befæstning. I markant modsætning til tidligere lejligheder, var der denne gang fra radikal og socialdemokratisk side en tydelig modstand mod festlighederne. Professor J.A. Fredericia mente således, at borgerne blev snydt ved den efterfølgende statsomvæltning, så der var efter hans mening ikke så meget at fejre. Socialdemokraterne arrangerede et »antimilitaristisk protestmøde«.

Højdepunktet i bogen er skildringen af kampen om »Mindegaven om Kjøbenhavns Forsvar 1659«, der i form af en stor tavle med Frederik 3.s kronede buste og ordene »Jeg vil dø i min rede« blev skænket til Københavns nyopførte rådhus af en komité fra det nationalkonservative miljø, der havde samlet 13.000 kr. ind til gaven. Problemet var bare, at De Radikale og Socialdemokraterne på rådhuset ikke ville have gaven, og at Politikens redaktør Ove Rode sammenlignede mindesmærket med en »Vorte paa en skøn Dames Næse«.

Det hele endte med, at mindesmærket den 10. februar 1918 blev ophængt i Kongeporten på Christiansborg, hvor det stadigvæk hænger, og hvor Akademisk Skyttekorps hvert år lige siden har ophængt en krans på årsdagen.

Olden-Jørgensen giver en kort omtale af årsdagen i 1959, der bl.a. resulterede i en tavle på Nationalmuseets væg i Stormgade: »Til minde om svenske og hollandske soldater og søfolk som faldt under Københavns Belejring«. Mange har givetvis sidenhen spurgt, hvorfor de danske faldne ikke skal mindes. Forfatteren svarer lakonisk, at teksten afspejler virkeligheden, fordi der ikke faldt ret mange danske soldater og borgere.

Han slutter bogen med en redegørelse for begivenhederne under 350-års-dagen i 2009. Uden den velbesøgte konference på Københavns Museum den 10. februar 2009 var den foreliggende bog næppe blevet til. Det ville have været en skam, for bogen giver en tankevækkende analyse af brug og misbrug som erindringssted af denne væsentlige begivenhed i Nordens historie. Den er bestemt velegnet som lærerens bog i gymnasiet og takket være det omhyggeligt udarbejdede noteapparat også et godt hjælpemiddel for historiestuderende og deres undervisere, der kan få inspiration til mange metodeopgaver.

Karl-Erik Frandsen